

KULTURENS KRAFT

KOMMUNEDPLAN
FOR KULTUR 2017–2020

Vedtatt i Arendal bystyre 16.03.2017

ARENDAL
KOMMUNE

INNHOLD

1. Om planarbeidet	s. 04	4.3 Tilgjengelige kulturarener og idrettsanlegg	s. 22
• Planprosess og medvirkning		• Egnede lokaler	
2. Hvor skal vi?	s. 06	• Skolene som nærmiljøanlegg	
Hovedlinjer i planen		• Hensiktsmessige idrettsanlegg	
• Hovedprioriteringer for hele kulturfeltet		• Friluft og fysisk aktivitet	
• Med hjerte for kulturens kraft		4.4 Profesjonelle kunst- og kulturopplevelser	s. 26
• Kulturens egenverdi og kultur som virkemiddel		• Kunstnere	
• Sentrum og periferi		• Levende kunst- og kulturmiljøer	
• Levekår		• Arrangementer	
• Medborgerskap og medvirkning		• By- og sentrumsutvikling	
• Økonomi		4.5 Kultur som kunnskapsarena	s. 30
• Kommunens tilretteleggerrolle		• Kunnskap gjennom kultur	
• Regional samhandling		• Kreativ læring og innovativ tenkning	
3. Hvor står vi nå?	s. 10	• Livslang læring	
Kort evaluering av forrige plan		5. Handlingsprogram for anlegg og områder - idrett og fysisk aktivitet	s. 34
• Kulturell infrastruktur		• Handlingsprogram idrettsanlegg 2017–2020	
4. Innsatsområder	s. 13	– kommunalt eide anlegg	
4.1 Inkluderende og mangfoldig kulturliv	s. 14	• Handlingsprogram idrettsanlegg 2017–2020	
• Møteplasser		– idrettslagseide anlegg	
• Frivillighet		6. Resultatvurdering for anlegg og områder - idrett og fysisk aktivitet	s. 36
• Inkluderingsarbeid		• Status kommunale anlegg – oppfølging fra forrige plan	
4.2 Gode kulturtilbud til barn og unge	s. 18	• Status idrettslagseide anlegg – oppfølging forrige plan	
• Ungdom som prioritert målgruppe		• Status langsiktig del – oppfølging forrige plan	
• Breddeaktivitet og talentutvikling			

OM PLANARBEIDET

Arendal kommunes første kommunedelplan for hele kulturfeltet, Kultur for alle – hele året, skulle revideres i 2016. Kommuneplanutvalget vedtok i møte 10. februar 2016 oppstart av planarbeidet med kommunedelplan for kultur 2017–2020.

Kultursjef
Linda Sætra

Ordfører
Robert Cornels Nordli

Rådmann
Harald Danielsen

Planen omfatter hele kulturfeltet og inkluderer statens krav om en plan for idrett og fysisk aktivitet.

Dette er også et krav for å kunne søke om spillemidler. Handlingsprogrammet for anlegg og områder er delt inn i kommunalt eide og idrettslagseide anlegg. Friluftsanlegg som er spillemiddelberettiget er også med i handlingsprogrammet. Det vil i tillegg være turstier, turløyper og friluftsområder som bygges og forbedres uten at det fremkommer i kommunedelplansammenheng. Nytt i denne kommunedelplanen er at i handlingsprogrammet er ikke tiltakene satt i prioritert rekkefølge. Det vil si at handlingsprogrammet viser anlegg og områder som beregnes igangsatt i løpet av planperioden, men ettersom investeringene er av så ulik størrelse og art vil det kunne være misvisende å sette de opp mot hverandre. Idrettslagseide anlegg prioriteres alltid før kommunalt eide anlegg i spillemiddelsammenheng. Bystyret behandler årlig en prioriteringsplan for spillemiddelsøknader. Kommunedelplanen skal revideres hvert fjerde år.

Vedtatt kommuneplan 2011–2021 legger føringer for planarbeidet sammen med Regionplan Agder og Aust-Agder fylkeskommunes planer på kultur- og idrettsområdet.

Bystyret har også nylig vedtatt kommunedelplan *Tidlig innsats - for bedre levekår 2023*. Denne skal legges til grunn i all kommunal planlegging. Det vil si at levekårsaspektet også skal innarbeides i ny kommunedelplan for kultur. Dette kan sidestilles med arbeidet for mangfold og folkehelse.

Kommunedelplan for kultur skal være et strategisk styringsdokument for Arendal kommunes politikk på hele kultur- og idrettsfeltet i perioden. Det utarbeides en egen kommunedelplan for kulturminner. Formålet

med planarbeidet er å utvikle en plan som skal være kommunens viktigste redskap, sammen med *Kommuneplan 2011–2021*, når det gjelder å videreutvikle kulturområdet i Arendal.

Planen skal bidra til:

- Synliggjøre mål og strategier for kommunens arbeid på kulturområdet i perioden
- Synliggjøre behov og utfordringer på kulturområdet og gi en oversikt over prioritert innsats i perioden
- Sikre at kulturarbeidet knyttes tett sammen med kommunens øvrige utviklingsstrategier innen samfunnsutvikling
- Sikre og synliggjøre samhandling med eksterne samarbeidspartnere og frivillige lag og foreninger

Kommunedelplan for kultur har en innledende del, med status og beskrivelse av kulturområdet. Videre har den en hoveddel, som inneholder fem innsatsområder med beskrivelse av tema for området, utfordringer og konkrete tiltak for hvert av dem. Deretter et eget handlingsprogram for idrett og fysisk aktivitet, med oversikt over anlegg og områder som skal prioriteres i planperioden. Resultatvurdering av forrige plan for idrett og fysisk aktivitet ligger i kapittel 6.

PLANPROSESS OG MEDVIRKNING

Planarbeidet ble gjennomført i henhold til plan- og bygningsloven § 11-12, 13 og 14. Oppstart av planarbeidet og forslag til planprogram ble lagt ut til offentlig ettersyn 16. mars 2016. Det kom inn 16 høringsinnspill til planprogrammet.

I høringsperioden til planprogrammet ble det avholdt folkemøte hvor planprogrammet ble presentert og diskutert i grupper. Særlig berørte samarbeidspartnere har blitt invitert til dialogmøter hvor både planprogram

Kapittel 1

og generelle temaer som oppleves aktuelle for samarbeidet har vært diskutert. Det er avholdt omtrent 15 dialogmøter som en del av planprosessen. Innspill har også kommet gjennom diskusjoner internt i enheten.

De fleste høringsinnspill og tilbakemeldinger i dialogmøtene har uttrykt tilslutning til planprogrammets hovedlinjer. Dette kan tyde på at den valgte retningen vil være et godt grunnlag for kommunens kultursatsning i planperioden. Et gjennomgående tema i dialogmøter og høringen har vært behovet for øvings- og produksjonslokaler, spesielt for musikklivet. Kommunedelplanen for kultur tar tak i dette gjennom å prioritere og løfte dette frem som et av de viktigste tiltakene i planperioden.

Det har vært nedsatt en tverrfaglig administrativ arbeidsgruppe, som representerer de ulike fagområdene i enheten.

På bakgrunn av innspill, møter og gitte forutsetninger, har administrasjonen utarbeidet et høringsforslag til kommunedelplan for kultur inkludert idrett og fysisk aktivitet. Høringsfrist ble satt til 14. oktober 2016. Det har blitt avholdt nye dialogmøter med samarbeidspartnere og aktuelle høringsparter i løpet av høringsperioden. Det kom inn 33 skriftlige høringsinnspill til planforslaget.

Kommuneplanutvalget har forestått arbeidet med kommunedelplanen, der komite for kultur, næring og miljø har vært referansegruppe.

Foto: Liv Øvland.

HVOR SKAL VI ?

HOVEDLINJER I PLANEN

Dette er en strategisk plan hvor de fem innsatsområdene viser valg av retning for kulturarbeidet i planperioden. Alle arbeidsfelt i kulturenheten vil dermed ikke bli behandlet i sin helhet i denne planen. Det har vært et mål å samle kulturenheten om felles innsatsområder for å synliggjøre hvordan vi kan løse utfordringene i fellesskap.

Kultursatsninger for fremtiden må peiles ut for å videreutvikle kulturfeltet i takt med store samfunnsendringer som påvirker oss både globalt og lokalt.

Kommunedelplan for kultur er delt inn i fem innsatsområder, som er valgt ut med bakgrunn i hvilke temaer vi ser behov for å løfte frem spesielt de kommende fire årene. Gjennomgående temaer som gjelder for alle innsatsområdene er levekår, folkehelse og mangfold. Disse temaene tas opp i flere sammenhenger og ligger implisitt i flere tiltak.

Kulturbegrepet brukes i denne planen om hele bredden av kulturfeltet, og dermed er både kunst, idrett, friluftsliv og fritidsaktiviteter en del av det. Der hvor det er behov for å trekke frem enkeltområder brukes de spesifikke betegnelsene, mens kulturbegrepet i hovedsak skal favne alle områder når det brukes.

HOVEDPRIORITERINGER FOR HELE KULTURFELTET

- Øvings- og produksjonslokaler for kulturskole og øvrig kulturliv
- Tidsriktig svømmeanlegg
- Øke tilskudd til nærmiljøtiltak, lag og foreninger
- Videreføring av kulturhusmillionen
- Beholde gratisprinsippet
- Sikre behovet for gode friluftsanlegg

MED HJERTE FOR KULTURENS KRAFT

Det er en stor opplevelse å se barn og unge stå på en scene og fremføre noe de har øvd på i ukesvis. Ikke bare for foreldrene, men for et hvilket som helst publikum som ser hvordan de konsentrerer seg og jobber seg gjennom en koreografi, en sangtekst, eller et noteark. Å se iveren og viljen til barn som spiller fotballkamp, som følger trenerens instruksjoner på turnoppvisning, eller som stolt kommer i mål etter fullført orienteringsløp, det er også en stor opplevelse. Å oppleve motivasjon, glede og mestring er godt uansett alder.

Det ligger mye arbeid bak alle arrangementer og aktiviteter som tilbys innbyggerne hele året gjennom. Det krever langsiktig planlegging og tilrettelegging, god infrastruktur og forutsigbare økonomiske rammevilkår for å få til et velfungerende kulturliv som favner om så mange som mulig.

Kulturlivet har stor betydning for om innbyggerne trives og føler tilhørighet, og for om nye mennesker velger å flytte hit eller besøke kommunen. Kultur har vært og er med på å forme Arendals identitet både som by og kommune. Kultur har en kraft som virker samfunnsbyggende gjennom å skape møteplasser, fellesskapsopplevelser og engasjement.

VISJON:

Vi vil bruke kulturens kraft for å gjøre Arendal kommune varm, stolt og utadvendt.

KULTURENS EGENVERDI OG KULTUR SOM VIRKEMIDDEL

Kultur har en egenverdi, og det å ta del i og utøve kulturaktiviteter gir mening i seg selv, for den enkelte og for fellesskapet. En kan i tillegg se en rekke gevinster på andre fagområder og samfunnssektorer som resultat av et grunnleggende sterkt kulturliv. Å bruke kultur som virkemiddel er ikke nødvendigvis en trussel for kunst- og kulturarbeidet, det kan tvert imot styrke og forankre kulturens rolle i samfunnet. Kommunedelplan for kultur skal fremheve kulturens egenverdi, samtidig som kulturens rolle i samfunnsutvikling skal synliggjøres og styrkes. Dette gjelder spesielt i arbeidet med levekårsutfordringene og inkludering av grupper som opplever utenforskap.

SENTRUM OG PERIFERI

En tydelig utfordring i arbeidet med å gi et godt kulturtilbud til alle i hele kommunen handler om hvor tilbudet skal gis. Tilgjengelighet til tilbudet er en viktig faktor for at flest mulig skal få mulighet og lyst til å delta i kulturaktiviteter. Det senker terskelen for å delta dersom en ikke er avhengig av offentlig transport eller bil. I tillegg opplever mange familier et tidspress i hverdagen som gjør det krevende å frakte barn og ungdom til aktiviteter. Å gi tilbud i nærområdene er derfor en av løsningene for å øke deltakelsen i kulturlivet og for å hindre frafall i ungdomsårene.

Det er likevel økonomiske og praktiske årsaker til at noen tilbud bør lokaliseres mer sentralt. Et desentralisert tilbud vil medføre økt bruk av ressurser, og i noen tilfeller vil det kunne gis tilbud av bedre kvalitet dersom en samler miljøet på ett sted. Det er også viktig for by- og sentrumsutviklingen at sentrum har gode møteplasser og kulturtilbud hele året.

Foto: Birgit Fostervold.

'KULTUR HAR
EN EGENVERDI,
OG DET Å TA
DEL I OG
UTØVE KULTUR-
AKTIVITETER
GIR MENING
I SEG SELV'

LEVEKÅR

Levekårsrapport 2014 viser at Arendal kommune har større utfordringer enn landsgjennomsnittet:

- *Generelt en høyere andel innbyggere med lavere utdanningsnivå*
- *Flere innbyggere som er mottakere av støtteordninger innenfor arbeidsavklaringspenger, arbeidsledighet, ungdomsledighet, overgangsstønnad, unge uførepensjonister og sosialhjelpsmottakere*
- *En høyere andel personer med gjeldsbelastning og barn og personer i lavinntektshusholdninger*
- *En høyere andel barnevernstiltak*
- *Arendal kommune har i alle år tatt imot de flyktninger og asylsøkere som kommunen er bedt om, men den nye flyktningesituasjonen utfordrer også Arendal.*

Kommunedelplan *Tidlig innsats – for bedre levekår* 2023 inneholder fem satsningsområder:

Like muligheter, livslang læring, gode bomiljø, tilhørighet, medborgerskap. Planen tilrettelegger for tverrfaglig samarbeid for å bedre levekårssituasjonen i kommunen fremover. Kommunedelplan for kultur ivaretar alle satsingsområdene i dette planforslaget.

MEDBORGERSKAP OG MEDVIRKNING

Medborgerskap bygger på prinsippet om at alle individer er fullverdige samfunnsmedlemmer. Dette innebærer at hvert enkeltmenneske har et sett av sivile, politiske og sosiale rettigheter som sikrer dem en likeverdig status og like muligheter for å delta i alle sider av samfunnslivet.

Samfunnet vårt trenger engasjerte innbyggere som er villig til å bidra til det beste for fellesskapet. Et godt samarbeid mellom det offentlige og frivillige er avgjørende for om vi klarer å løse fremtidens utfordringer på en god måte. Det handler om at kommunen og innbyggerne skal gå sammen om å gjøre Arendal til en god kommune å bo i. For å få til et slikt aktivt samarbeid må det offentlige involvere innbyggerne i større grad slik at de kan påvirke prosesser og avgjørelser som får innvirkning på deres hverdag.

Kulturenheten ønsker å bidra til flere engasjerer seg i kulturlivet. Flere av innsatsområdene har tiltak hvor medvirkning fra ungdom, lag, foreninger og andre er en avgjørende faktor.

ØKONOMI

Gode rammevilkår for kulturlivet handler i stor grad om forutsigbare økonomiske rammer. Dette gjelder både for kommunal virksomhet og for sektoren for øvrig. Slik situasjonen er i dag er det krevende å balansere egen drift og løse de eksisterende oppgaver på en tilfredsstillende måte. Mye av enhetens midler er bundet opp i tilskudd til regionale og lokale institusjoner gjennom forpliktende og langvarige avtaler. Dette gjør det utfordrende å frigjøre midler til aktivitet, både i form av tilskuddsmidler og stimuleringsmidler til prosjekter til det frie feltet og egne tilbud.

En del av tiltakene i denne planen vil kreve en ytterligere økonomisk satsning på kulturfeltet, dersom de skal kunne realiseres.

VEL

KOMMUNENS TILRETTELEGGERROLLE

Kulturfeltets formål og oppgaver er beskrevet i Kulturloven (2007). Dette er en generell lov som stadfester statens, fylkeskommunens og kommunens ansvar for kulturvirksomhet og gjør det til en plikt å sikre at flest mulig har tilgang til et mangfoldig kulturtilbud. Loven bidrar til å sikre kulturens stilling i samfunnet, uansett økonomisk og politisk utvikling. Kulturloven er først og fremst en verdilov og for at den skal ha reell virkning må den forankres i kommunale strategier og planprosesser. Tilretteleggerrollen handler i stor grad om å skape gode og forutsigbare rammevilkår for det frivillige, frie og profesjonelle kulturlivet.

Det er viktig å skape gode miljøer der barn og unge vokser opp. Jo bedre vi klarer å samarbeide internt i kommunen og med eksterne samarbeidspartnere om dette, jo bedre blir tilbudet vi gir barn og unge. Hvis vi lykkes med å tenke helhet vil vi kunne utnytte ressursene innen kommunens kulturtilbud, skole, helse, frivillighet, lag og foreninger til alle felles beste. Dette krever koordinering og samarbeid, og det er kommunens ansvar å tilrettelegge for dette.

REGIONAL SAMHANDLING

Arendal er fylkeshovedstad og har derfor et ansvar for å bidra til å løfte regionen. Kulturfeltet spiller en viktig rolle i å gjøre regionen mer attraktiv for tilflyttere, turister og næringsliv. Et tett samarbeid med fylkeskommunen og nabokommunene er nødvendig for å bli mer synlig i kampen om statlige og regionale ressurser.

Gjennom samhandling skal vi oppnå mer, vi skal ta hele landsdelen i bruk, med vekt på balansert utvikling og helhetstenkning. (Regionplan Agder 2020 – Med overskudd til å skape).

Det er stadig behov for samfinansiering av større anlegg og kulturbygg, og der har vi etter hvert mange gode eksempler på vellykkede samarbeid. Aust-Agder museum og arkiv (inkludert Kuben) er et samarbeid med flere kommuner og fylkeskommune, mens Kilden teater- og konserthus er et regionalt samarbeid.

Det er viktig at kulturinstitusjoner og idrettsanlegg som er et resultat av samfinansiering også klarer å oppfylle sin rolle som tilgjengelig og synlig for innbyggere i det området de skal dekke. Dette krever tydelige samarbeidsavtaler og en klar formidlingsstrategi.

På kulturfeltet bør kommunene samarbeide om å tilrettelegge for ulike kunstsjangre og idrettstilbud, slik at vi i størst mulig grad supplerer hverandre og lager et helhetlig tilbud. Det er naturlig for Arendal å satse på videreutviklingen av et allerede aktivt og velutviklet musikkliv, og tilrettelegge slik at musikere har gode muligheter for øving- og produksjon her. Dette vil komme hele regionen til gode.

Foto: Line Haakonsen.

AVOR STÅR VI NÅ?

KORT EVALUERING AV FORRIGE PLAN

Kommunedelplan for kultur 2013-2016, Kultur for alle – hele året, hadde barn og unge, fysisk aktivitet og folkehelse som gjennomgående satsinger. I tillegg inneholdt planen følgende hovedsatsinger:

• Øvings- og produksjonsfasiliteter for kulturskolen og det frivillige kulturliv

Tiltaket har vært kulturenhetens hovedsatsing i hele planperioden. Ulike alternativ har vært utredet, men saken ble utsatt i komite for kultur, næring og miljø i august 2015 for ytterligere utredning av alternativ. Det positive har vært at arbeidet med kommunedelplanen har satt behovet for øvingslokaler på den politiske agendaen og saken vil også ha høy prioritet i videre planarbeid.

• Tiltak som kan ivareta og forbedre folks helse og levekår, der barn og unge skal ha hovedfokus

Tiltak her var blant annet å bygge videre på de ressurser vi har gjennom fritidsmedarbeiderne i oppvekstområdene og frivillig sektor, videreføring av gratisprinsippet og fortsatt yte støtte til lag og foreninger. Tilskudd lag og foreninger har variert i planperioden, men er blitt svært redusert ved utgangen av perioden. Ressurstilgangen generelt til forebyggende arbeid for barn og unge, er fortsatt utfordrende.

• Tilrettelegge for turløyper, tilrettelegge for uorganisert fysisk aktivitet nær der folk bor

Fysisk aktivitet finner i økende grad sted utenfor idrettens tradisjonelle anlegg. Flere mindre turstier og områder er tilrettelagt i planperioden, men den langt største satsingen er utbyggingen av turløypene i tilknytning til Arendal idrettspark og utbyggingen som kommer i neste planperiode som et resultat av ny E18. Utfordringene fremover blir å sikre en god drift av stier og løypenett samt fortsatt sikring av allmennhetens rettigheter til stier og turområder.

KULTURELL INFRASTRUKTUR

Til tross for anstrengt økonomi i perioder, har Arendal kommune siden kommunesammenslåingen i 1992, hatt en bevisst satsing på investering i kulturell infrastruktur:

- Munkehaugen kultursenter (1990/2009/2015)
- Bomuldsfabriken kunsthall (1994)
- Birkenlundhallen (1996)
- Arendal idrettspark - kunstgressbaner, skøytebane, Sparebanken Sør Amfi (1996/2004/2012)
- Bibliotek (1998/2015)
- Arendal kultur – og rådhus (2005)
- Kilden aktivitetssenter (rehabilitert 2008)
- Bjønnes stadion – kunstgress og rehabilitert friidrettsanlegg (2009)
- Kanalplassen (rehabilitert 2012)
- Arendal skatehall (2014)
- Aust-Agder museum og arkiv (2014) (AK er deleier)
- Stiftelsen Brattekleiv - skipsfartsmuseum (2015)
- Stuenes stadion - kunstgress og delanlegg friidrett (2015)
- Torvet - lekeplass (2015)
- Aktivitetsløype i Birkenlund lysløype (2015)
- Kunstgress Moltemyr (2016)
- Kunstarena Torbjørnsbu gruver (2016/2017)
- Turveier Sør amfi og Enghaven
- Flere skoler har fått kulturarenaer, de nyeste med øvingslokaler for musikklivet og utendørs aktivitetsområder

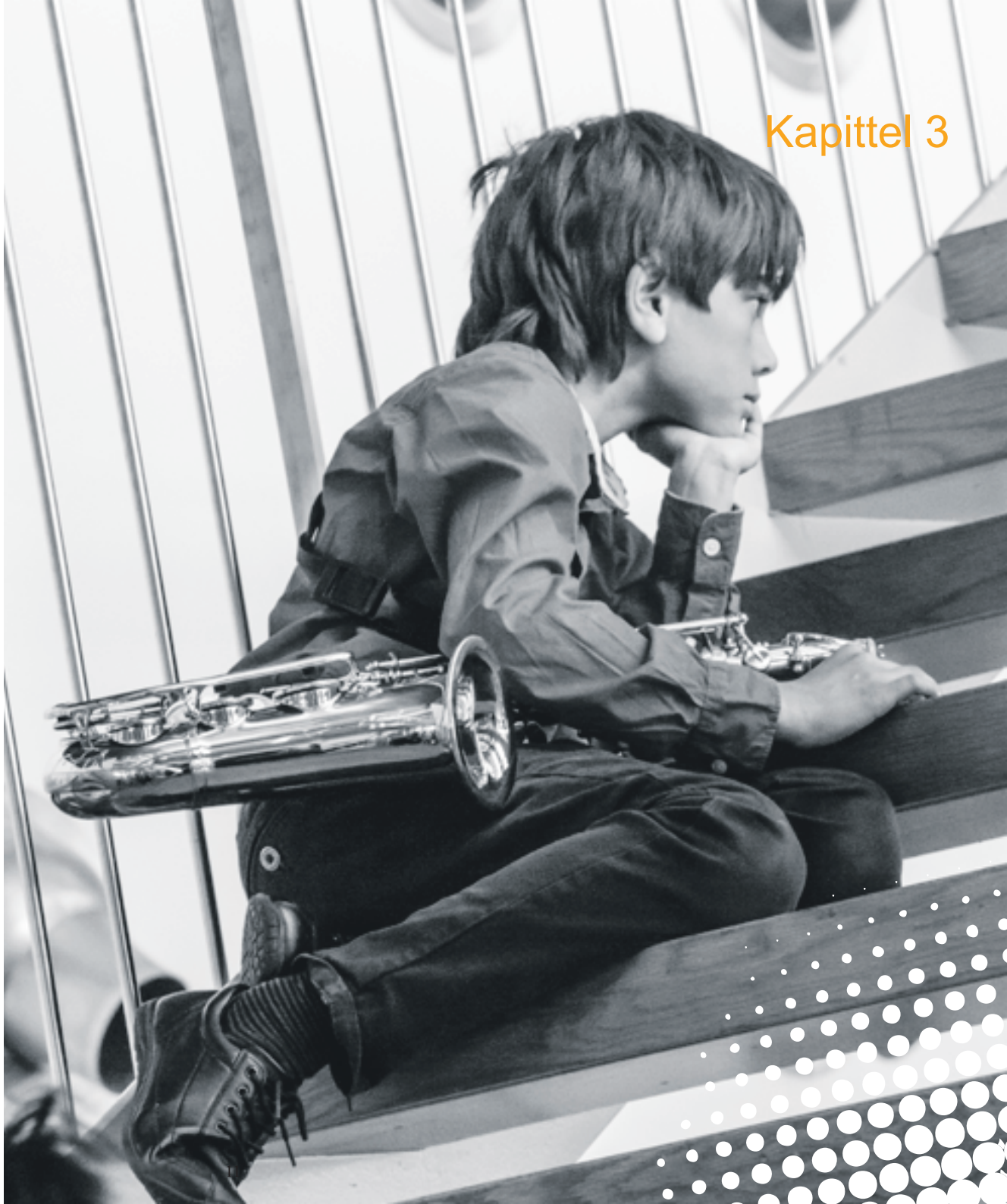

Kapittel 3

I tillegg har kommunen gjennom årene støttet flere prosjekter i regi av lag og foreninger. For resultatvurdering idrettslagseide anlegg, forrige kommunedelplan for kultur, se kapittel 6.

Foruten behov for noen flere spesifikke anlegg, så har utfordringene i hele planperioden vært at økningen i kommunale bevilgninger på kulturfeltet i all hovedsak er knyttet til eksterne avtaler/regionale institusjoner. Det betyr at den daglige driften av kulturenheten og tilskudd til aktiviteter i regi av frivillige sammenslutninger, lag og foreninger, ikke har fått sitt nødvendige løft. Også muligheter til utvikling og bruk av lokale profesjonelle kulturmiljø, har vært begrenset. Dette er utfordringer som fremdeles preger kulturfeltet i kommunen og som derfor må arbeides videre med å finne løsninger på.

Foto: Line Haakonsen.

INNSATS OMRÅDER

Kapittel 4

Kommuneplanen for kultur er delt inn i fem innsatsområder. Disse er valgt ut med bakgrunn i hvilke temaer vi ser behov for å løfte frem spesielt de kommende fire årene. Levekår, folkehelse og mangfold er gjennomgående tema som ligger implisitt i flere forslag til tiltak.

HOVEDPRIORITERINGER FOR HELE KULTURFELTET

- Øvings- og produksjonslokaler for kulturskole og øvrig kulturliv
- Tidsriktig svømmeanlegg
- Øke tilskudd til nærmiljøtiltak, lag og foreninger
- Videreføring av kulturhusmillionen
- Beholde gratisprinsippet
- Sikre behovet for gode friluftsanlegg

INNHold KAPITTEL 4

4.1. Inkluderende og mangfoldig kulturliv	s. 14
4.2. Gode kulturtilbud til barn og unge	s. 18
4.3. Tilgjengelige kulturarenaer og idrettsanlegg	s. 22
4.4. Profesjonelle kunst- og kulturopplevelser	s. 26
4.5. Kultur som kunnskapsarena	s. 30

INKLUDERENDE OG MANGFOLDIG KULTURLIV

Kulturlivet i Arendal er rikt og mangfoldig. Til sammen er det registrert over 800 lag og foreninger i kommunen. Inkluderende og mangfold handler om at alle skal ha mulighet til å delta på sine egne premisser.

En inkluderende kultursektor er en sektor der alle har like muligheter til deltaking og til å utvikle sine skapende ressurser, uavhengig av faktorer som sosioøkonomisk, kulturell eller religiøs bakgrunn eller funksjonsevne. (St. meld. 10 (2011–2012), Kultur, inkludering og deltaking).

MØTEPLASSER

Kulturarenaer og kulturaktiviteter er gode møteplasser, og behovet for slike møteplasser er økende. Spesielt gjelder det å skape møteplasser som fører til at folk kan møtes på tvers av alder, kultur, religion og sosioøkonomisk bakgrunn.

Deltakelsesbegrepet rommer de prinsippene samfunnet vårt er bygd på. Det er gjennom deltakelse i fellesskapet at vi kan oppnå engasjement og medbestemmelse, og det er derfor en viktig faktor for demokratiet at den enkelte innbygger opplever seg selv som inkludert og meningsfull i samfunnet.

(Skafe, dele, oppleve – Strategisk plan for kunst og kulturformidling i Aust-Agder 2016–2019).

Kulturenhetens viktigste møteplasser er biblioteket, Kilden og Munkehaugen, samt arrangementer som for eksempel Internasjonalt marked. De største ressursene i inkluderingsarbeidet er trolig kommunens mange lag og foreninger.

Tros- og livssynsorganisasjoner er en ressurs i lokalmiljøet, og regnes videre i planteksten som en del av lag- og foreningslivet i kommunen. De har ofte medlemmer fra en rekke land og innehar en kunnskap

som er viktig for utviklingen av Arendal som en inkluderende og mangfoldig kommune.

Idretten har en viktig sosial funksjon i vårt samfunn. Svært mange er engasjert, som aktiv, i eller utenfor idrettslag, frivillig innsats eller mer passivt gjennom å være tilskuer.

FRIVILLIGHET

Frivillig arbeid innen lag og foreninger i kulturfeltet er avgjørende for et mangfoldig og levedyktig kulturliv. Vi har mange ildsjeler i kommunen vår og uten dem ville kultur- og idrettslivet krevd betydelig mer økonomisk støtte. Det er god bruk av ressurser å støtte de gode kreftene vi har. Deltakelse i frivillig arbeid en viktig arena for sosial deltakelse og inkludering, som skaper fellesskap og tilhørighet. Å stimulere flere til å engasjere seg i frivillig arbeid er en kontinuerlig jobb og det krever innsats og oppfølging fra det offentlige og fra de som baserer seg på disse kreftene.

Frivilligsentralene er viktige samarbeidspartnere for kommunen innen frivillig arbeid. Det finner per i dag fire sentraler: Hisøy, Tromøy, Eydehavn og Tyholmen, sistnevnte har dessuten en egen filial på Arendal Voksenopplæring. Frivilligsentralene er lokale møteplasser for enkeltmennesker, lag/foreninger og det offentlige.

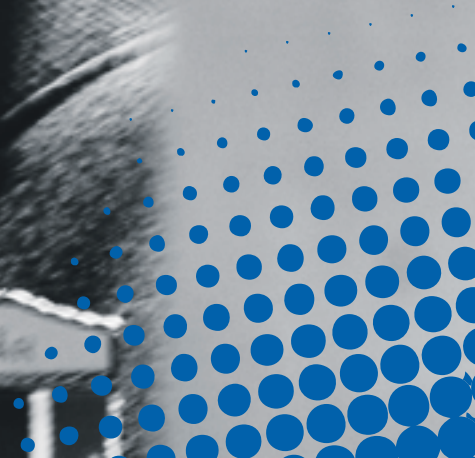
INKLUDERINGSARBEID

Det arbeides aktivt med inkluderingsarbeid i hele kulturenheten, men det er naturlig å trekke frem to viktige prosjekter her.

BySMS (Samhold, Mestring, Styrke) er et treårig prosjekt med oppstart i 2016, som er et godt eksempel på hvordan vi ønsker å jobbe med inkludering fremover. Formålet med prosjektet er å utvikle et bedre og bredere fellesskap mellom barn og ungdom, på tvers av kulturell bakgrunn. Målsetningen er i tillegg å utvikle et nasjonalt pilotprosjekt for hvordan frivillighet og kommunen sammen kan etablere gode, åpne og inkluderende møteplasser for målgruppen, slik at utenforskap kan forhindres.

Med hjerte for Arendal er et fireårig prosjekt som har som mål å styrke samhandlingen mellom det offentlige og de frivillige organisasjoner. Kulturenheten deltar i nettverket på lik linje med flere andre enheter i kommunen, og nettverket består av over hundre lag, foreninger og menigheter, samt engasjerte enkeltindivider som altså samarbeider med kommunen.

UTFORDRINGER

- Deler av befolkningen benytter seg i liten grad av kulturtilbudet i kommunen, og enkelte faller helt utenfor. Bruk av kulturtilbud henger i stor grad sammen med faktorer som utdanning og økonomi. Det kan også være kulturelle og språklige barrierer som hindrer deltakelse. Eldre og beboere i helseinstitusjoner har begrenset tilgang på kulturtilbud.
- Samhandling på tvers av grupperinger i samfunnet er krevende å få til. Mange er aktive innen egne foreninger, men har lite kontakt med andre grupper eller foreninger.
- Mange lag og foreninger sliter med mangel på ledere og rekruttering av frivillige. Rekruttering og ivaretagelse av frivillige krefter krever tid, ressurser og kunnskap. Det er krevende å holde aktivitet og drift i gang, og det er lettere å få frivillige til å engasjere seg i enkeltstående arrangementer enn den daglige foreningsdriften året rundt.
- Manglende og dyr transport til kulturtilbud og aktiviteter kan være en årsak til at for eksempel skoleelever, eldre, og familier med dårlig økonomi opplever at det er vanskelig å delta i kulturlivet.

TILTAK

1. Sikre gode rammevilkår for lag og foreninger:

- Øke tilskudd til lag og foreninger samt støtte til tiltak som er særlig rettet mot barn og unge og inkluderingsarbeid.
- Gi lag og foreninger støtte til trener-/instruktør- og lederopplæring for å kunne heve nivået på lokalt kultur- og idrettsarbeid.
- Opprettholde gratisprinsippet på flerbrukslokaler for lag og foreninger i skoler, idrettsanlegg og andre kommunale bygg.
- Opprettholde og lage formaliserte samarbeidsavtaler med interesseorganisasjoner og råd, som Arendal idrettsråd, Aust-Agder og Arendal musikkråd, og Arendal kulturforum. Dette for å sikre et godt samspill og gjensidig forståelse til det beste for kulturlivet.

2. Nå bredere ut med tilbudene:

- Tilstrebe økt deltakelse og lav økonomisk terskel til kulturaktiviteter som kommunen selv arrangerer. Dette er delvis avhengig av økte ressurser.
- Mer målrettet markedsføring med fokus på å nå frem til flere med informasjon om eksisterende og nye tilbud. Kompetanseheving for de ansatte i enheten vil være et ledd i dette arbeidet.
- Øke grad av medvirkning fra innbyggerne i utformingen av kulturtilbudet, for å få flere til å involvere og engasjere seg. Spesielt skal dette rette seg mot grupper som vi vet faller utenfor i dag.
- Kulturenheten skal initiere dialogmøter mellom kulturfeltet, omsorgsenhetene, lag, foreninger og skoler for å bli bedre kjent med hverandres aktiviteter og behov.

- Kulturenheten skal inngå et samarbeid med Kilden Dialog, en del av Kilden teater- og konserthus, om et konkret prosjekt som har inkludering som formål.
- Stimulere lag og foreninger, institusjoner og samarbeidspartnere til å ivareta en bredere målgruppe. Dette vil vi gjøre gjennom dialogmøter og tettere samarbeid.

3. Tilrettelegge for inkluderende møteplasser og aktiviteter:

- Markedsføre de nye mulighetene som følger med «mer åpen bibliotekløsning».
- Samarbeide med lag, organisasjoner, fritidsrelaterte grupper og enkeltpersoner om aktiv bruk av biblioteket som møteplass og verksted/arena for deres aktiviteter.
- Kilden aktivitetssenter skal videreutvikles som møtested, og gjennom blant annet satsningen Kafé 360 skal huset være sted for interaksjon mellom alle brukergrupper og øvrig befolkning.
- Fortsatt satsning på BySMS. I løpet av prosjektperioden 2016–2018 skal modellen evalueres og videreutvikles for eventuell videreføring.

GODE KULTURTILBUD TIL *BARN OG UNGE*

Kulturtilbud til barn og unge har et særskilt fokus i kommunens arbeid. Gode oppvekstsvilkår henger sammen med et variert og godt kulturtilbud, som tar hensyn til at barn og unge er en lite ensartet gruppe med mange ønsker og behov. Det skal finnes kulturtilbud i nærmiljøet, i sentrum og i regionen, som gir barn og unge opplevelser som gir mestring, glede og læring.

Kulturskole, bibliotek og fritidsklubber er spesielt viktige tilbud fra kulturrenheten til barn og unge. Marka fritidsklubb er et samarbeid mellom Friluftsrådet Sør og kommunen, og har blant annet som intensjon å fange opp ungdom som av ulike årsaker ikke deltar i organisert aktivitet. Kommunen har også ansvar for to nasjonale ordninger som retter seg spesielt mot barn og unge, Den kulturelle skolesekken (DKS) og Ung kultur møtes (UKM). I tillegg kan Arendal by på et mangfold av aktiviteter innen idrett, friluftsliv og det øvrige kulturliv.

UNGDOM SOM PRIORITERT MÅLGRUPPE

Ungdom skal prioriteres som en særlig viktig målgruppe å nå frem til. Ungdata 2016 er en landsomfattende ungdomsundersøkelse basert på datamateriale fra 183 000 ungdom i alderen 13 til 19 år. Arendal kommune er med i undersøkelsen, men de spesifikke tallene var ikke publisert når dette planforslaget ble utarbeidet. Det er interessant å trekke frem funn fra den landsdekkende rapporten her, for å underbygge vår satsning på ungdom og de følgende konkrete tiltakene i planperioden:

*Analysene i rapporten har vist at den sosialt skjeve rekrutteringen er særlig tydelig for de fritidsorganisasjonene som har til hensikt å utvikle spesielle ferdigheter – som for eksempel musikkskoler, kor, korps, orkestre og idrettslagene. Det er bare i fritidsklubbene og ungdomshusene at vi finner flest ungdom fra familier med lav sosioøkonomisk status. Dette er et viktig funn fordi mange unge er med på aktiviteter knyttet til fritidsklubber og ungdomshus. Den sosiale profilen kan bidra til å utjevne noe av forskjellen i organisasjonsdeltakelse mellom ungdom fra ulike sosiale lag.**

Dette er viktig kunnskap for å kunne arbeide målrettet med et godt kulturtilbud. Dette handler også om å møte levekårsutfordringene i kommunen. Rapporten trekker frem hvordan de organiserte fritidsaktivitetene og deltakelse i organisasjonsarbeid er viktig for å lære, tilegne seg ferdigheter og gjøre erfaringer som kan komme godt med senere. Betydningen av disse kulturaktivitetene som lærested for identitetsutvikling og demokratiforståelse trekkes også frem. Ved sosioøkonomisk skjevhet i deltakelse vil forskjellene bare forsterkes.

* <http://www.hioa.no/Om-HiOA/Senter-for-velferds-og-arbeidslivsforskning/NOVA/Publikasjoner/Rapporter/2016/Sosiale-forskjeller-i-unges-liv>

BREDDEAKTIVITET OG TALENTUTVIKLING

Barn og unge skal kunne delta i alle former for kulturaktivitet på det nivået de selv ønsker og mestrer. Mange vil ha glede av å delta i aktiviteter som ikke stiller krav til prestasjonsnivå og som gir en høy grad av fleksibilitet. Dagens barn og unge har mange arenaer de skal prestere på. En del opplever press fra flere kanter, noe som fører til stress og manglende mestringsfølelse. Det skal være gøy og sunt å delta i kulturaktiviteter og det skal tilpasses den enkelte. Større grad av fleksibilitet i det organiserte tilbudet og flere muligheter for uorganisert aktivitet kan være nøkkelen til å oppnå bredere deltakelse og mindre frafall i ungdomsårene.

De som ønsker å strekke seg lenger og videreutvikle seg innenfor en idrett eller en kunstart skal også ha mulighet til det. Det har stor betydning for den enkelte å få lov til å utvikle et talent og for noen kan det bli veien til en profesjonell karriere.

Kommunen har sammen med NOV og den tidligere stiftelsen KULTURA opprettet en stipendordning, som støtter karrieresatsingen til unge talenter.

Kapittel 4.2

UTFORDRINGER

- Fritidstilbudene i nærmiljøene er svært varierende. Det er stort behov for å stimulere barn og unge til å være aktive i hverdagen, både fysisk, sosialt og i skapende virksomhet. Fritidsklubbene er en spesielt viktig arena for mange unge, og tilbudet som finnes per i dag er ikke tilstrekkelig.
- Fra *Byplanstrategi 2023*: Manglende tilbud for barn og unge i bysentrum og lokalsentra gir færre møteplasser og økt ensomhet.
- Arendal kommune har levekårsutfordringer som i særlig grad preger mange barn og unges oppvekstsvilkår. Utfordringene er størst i sentrum og sentrumsnære områder. Økt bosetting av unge enslige asylsøkere er en del av dette bildet.
- Det er nedgang i antall elever som søker seg til kulturskolens tilbud. Dette er en nasjonal tendens. Det er behov for en fornyelse av kulturtilbudene som kan gi barn og unge opplæring innenfor nye kulturuttrykk. Det er dessuten behov for mer fleksible tilbud (kortvarige workshops/drop-in-tilbud) for å tilpasse tilbudet til en bredere målgruppe.
- Økt fokus på spesialisering innen både kunst og idrett gjør at en del barn og ungdom velger å slutte eller trekker seg vekk fra organisert aktivitet.
- Talentutvikling krever ressurser og kompetanse i form av forutsigbar økonomisk støtte og trener/instruktørkompetanse.

TILTAK

1. Videreutvikle kulturtilbudene til ungdom:

- Fritids- og kulturtilbudene skal ses mer i sammenheng. Det bør ansettes en koordinator med ansvar for enhetens samlede tilbud for ungdom, som også skal ha ansvar for de tre følgende punktene under dette tiltaket.
- Forny Kilden aktivitetshus som kulturhus for ungdom. Dette skal gjøres gjennom en prosess som involverer de ansatte og ungdom, og ved å trekke inn ekstern kompetanse fra andre kommuner.
- Videreutvikle fritidstilbudene i nærmiljøene, i samarbeid med ungdom, lokale krefter, lag og foreninger og skolene. Soner med utfordringer som kan knyttes til levekårsarbeidet prioriteres først (jmf. levekårsrapport).
- Øke deltakelsen i Marka fritidsklubb og videreutvikle friluftsskoletilbudet. Begge tilbudene skal brukes aktivt som inkluderingsarenaer, i samarbeid med fritidstilbud i nærmiljøene og sentrum.
- Tilrettelegge for økt grad av medvirkning fra ungdom for å kunne møte behovet deres best mulig, og for å sikre engasjement og eierskap til både nye og eksisterende tilbud.

2. Utvikle kulturskolens tilbud:

- Utvikle nye tilbud som møter barn og unges interesser og behov. Noen av tilbudene skal være kortvarige og mer fleksible i sin form enn det ordinære tilbudet. Dette vil kreve økte økonomiske ressurser.
- Rekruttere elever fra bredere lag i befolkningen.
- Igangsette intern prosess i kulturskolen som sørger for mer fleksible stillingsressurser.

3. Gi profesjonelle og attraktive kulturtilbud til barn og unge:

- Det skal tenkes mer helhetlig rundt tilbudene kommunen tilbyr fra kulturskole, DKS og UKM.
- Oppfordre kunst- og kulturinstitusjonene til å involvere barn og ungdom i referansegrupper for programmering og utforming av formidlingsopplegg, slik at denne målgruppen i høyere grad oppsøker de eksisterende tilbudene.

4. Oppnå en bredere deltakelse og hindre frafall i ungdomsårene:

- Lag og foreninger må oppfordres til å lage gjennomtenkte strategier for å øke deltakelse, hindre frafall og/eller tilrettelegging av uorganisert aktivitet.
- Barn og unge som befinner seg i gruppen med levekårsutfordringer skal tilbys gratis kulturaktiviteter gjennom Opplevelseskortet, ferietilbud og lignende tiltak.
- Øke andelen barn og unge som deltar i lag og foreninger for å gi likere tilgang på ressurser, med hensikt å øke sosial kompetanse og sosio-økonomisk status.

5. Tilrettelegge for talentutvikling innenfor kunst og idrett:

- Opprettholde talentstipend til unge utøvere innen idrett og kultur.
- Medvirke til at Olympiatoppen Sør er engasjert i aktuelle satsningsmiljøer i kommunen.
- Kulturskolen skal videreutvikle og bedre samarbeidet med Lørdagsskolen, Ung klassisk og UKM.
- Videreutvikle talentutviklingsprogrammet Rytmask fabrikk på Munkehaugen.

Foto: Arendal bibliotek.

Foto: Line Haakonsen.

TILGJENGELIGE KULTURARENAER OG IDRETTSANLEGG

En kulturarena er ethvert sted hvor kulturaktiviteter utøves, og idrettsaktivitet er inkludert i kulturarena-begrepet.

Vi har likevel valgt å legge til idrettsanlegg som en egen arena i dette kapittelet, ettersom idrettsanlegg/-arenaer har egne plankrav fra Kulturdepartementet. Friområder som parker, stier, turveier og naturområder hører også inn under dette kapittelet.

EGNEDE LOKALER

Kulturarenaer kan dermed bety fritidsklubber, skolebygg, grendehus, øvingslokaler, kirkebygg, menighetslokaler og lignende. Innbyggere i alle aldre har behov for lokaler eller områder som gir mulighet for å være aktive innen kunst, kultur, idrett og friluftsliv. Bygg og anlegg må være tilpasset den aktiviteten som drives der, i form av akustiske forhold, tilpasset dekke eller gulv, sikkerhet, størrelse på rom og så videre. Forholdene skal i størst mulig grad være tilpasset bruk for flere nivå, slik at både amatører og profesjonelle kan utøve sin aktivitet.

Kulturlivet har både på nasjonalt og lokalt nivå gjennomgående lite egnede lokaler for sin aktivitet. Mange bruker lokaler som er for dårlig tilpasset og det kan gå ut over både helse og sikkerhet, for eksempel med tanke på hørselsskader når korps øver flere timer ukentlig i rom som ikke er tilrettelagt for musikk.

Mange trossamfunn har egne lokaler. Det bør ses på muligheten for å benytte disse lokalene i enda større grad.

Samlokalisering av flere typer kulturarenaer, idrettsanlegg, skoler og andre bygg vil være viktig å diskutere og utrede grunnlag for når det skal investeres i nye arenaer og anlegg. Dette vil være ressursbesparende og det vil kunne ivareta innbyggernes behov på nye måter.

SKOLENE SOM NÆRMILJØANLEGG

Skolene er viktige kulturarenaer i nærmiljøene og skal i størst mulig grad brukes til lokalmiljøets fritidstilbud etter skoletid. Hvordan områdene rundt en skole er utformet har svært mye å si for elevenes trivsel, fysisk aktivitet og mobbing. Skoleområdet kan innby til mange typer lek, og det foregår mye aktivitet der etter skoletid og i helgene. Frileken bidrar også i vesentlig grad til at elevene har minimum 60 minutter fysisk aktivitet hver dag. Dette bidrar igjen til læring i positiv retning.

HENSIKTMESSIGE IDRETTSANLEGG

I de senere årene har kommunen vært svært aktiv i å bygge ut idrettsanlegg, i egen regi og gjennom å bidra med byggetilskudd til idrettslagseide anlegg. Resultatvurderinger fra forrige planperiode og eget handlingsprogram for denne planperioden for lagseide og kommunalt eide anlegg finnes i kap. 5 og 6. Med hensiktsmessige idrettsanlegg menes behovet for å kunne tilby innbyggerne noe mer enn flerbrukshall og kunstgressbaner. Skatehallen, parkouranlegget på Hove og flere av uteanleggene i Arendal idrettspark er eksempler på slike anlegg. Med dette kan vi i større grad møte spesielt ungdommens ønsker og behov for både organisert og uorganisert aktivitet. Det er også viktig å tilrettelegge for flere typer aktivitet i et kjønnsperspektiv, slik at uteaktivitet og idrettsanlegg klarer å tiltrekke seg både gutter og jenter.

Via samarbeidsavtalen mellom Arendal idrettsråd og kommunen, skjer et godt samspill for å utvikle idretten videre. Kommunen yter årlige driftstilskudd til idretten. Hoveddelen av disse fordeles til idrettslagene som eier og drifter egne anlegg. Dette skaper en viss rettferdighet i forhold til de idrettslagene som i hovedsak bruker kommunale anlegg.

FRILUFT OG FYSISK AKTIVITET

Parker, stier og turveier er uten medlemsavgift. Naturen har døgnåpent og er til fri benyttelse for alle innbyggere. Det å oppnå mestringfølelse og bygge sosiale relasjoner gjennom opphold og fri lek i naturen gjør at en blir glad i naturen, vil oppsøke den og ta vare på den. Også i friluftslivet ser en tegn til tydelige klasseskiller, og opplæring i friluftsliv er ikke i like stor grad som tidligere en naturlig del av oppveksten. Hverdagsfriluftslivet har stor betydning for folks helse og trivsel og er en aktivitet som skjer ut fra der hvor borgeren bor. Dette krever økt fokus på ulike tiltak som gjør dette mulig i hele kommunen. En forutsetning er at kommunen er en aktiv tilrettelegger for dette i kommuneplanens arealdel, i reguleringsplaner og i byggesaker. Kommunen forvalter friområder, friluftslivsområder, egne og statlige, strender, stier, turveier med og uten lys, og tilrettelagte steder for allmennheten.

UTFORDRINGER

- Kulturskolen trenger lokaler som samler alle tilbud i sentrumsnære omgivelser, både musikk-, drama- og kunstavdeling. Dette er viktig for å kunne samle et personale og fagmiljø, samt at det vil kunne gi elevene et større fellesskap. Muligheter for samproduksjon på tvers av sjangerer viktig for kulturskolens videre utvikling og dagens midlertidige lokaler kan ikke dekke dette behovet.
- Musikkmiljøet har stort behov for akustisk tilpassede og egnede øvingslokaler, med lagerkapasitet. Mange voksenkorps, band og ensembler øver i dag i dårlig tilpassede lokaler samt at flere står i fare for å miste sine øvingslokaler. Det er mangel på produksjonslokaler for både musikk- og scenekunst i hele regionen.
- Arendal mangler et tidsriktig svømmeanlegg. Stintahallen er kommunens eneste 25 m svømmeanlegg. Denne har et meget sterkt behov for en total renovering, dersom den fortsatt skal være kommunens hovedanlegg i de nærmeste tiårene. Det handler både om skoleelevenes rett til svømmeundervisning og borgernes behov for et moderne svømmeanlegg.
- Å videreutvikle og vedlikeholde kommunens egne og idrettslagseide bygg og anlegg er utfordrende innenfor dagens rammer. Det er i tillegg stadig behov for nye hensiktsmessige idrettsanlegg, som tilrettelegger for både uorganisert og organisert aktivitet.
- Allmenhetens interesser innenfor friluftsliv er en kontinuerlig utfordring og dette må ivaretas i all planlegging og i kommunens forvaltning av Friluftsloven. Sakene er ofte kompliserte og krever juridisk bistand, spesielt gjelder dette saker vedrørende ulovlige stengsler.

TILTAK

1. Arbeide målrettet for å tilrettelegge for at både kulturskolen og det øvrige kulturlivet har egnede lokaler til øving, samspill og produksjon.

- Kulturskolen skal ha lokaler som samler alle avdelinger innen utgangen av planperioden. Det frivillige musikklivet skal i størst mulig grad kunne tilbys plass i disse lokalene.
- Finansiere minimum en musikkbinge årlig til hvert oppvekstområde. Her ytes 50 % finansiering over Musikkutstyrsordningen (starter med 1 bingepå Asdal i 2016).

2. Sikre behovet for hensiktsmessige idrettsanlegg:

- Øke fokuset på idrettsanlegg, både innendørs og utendørs, som også tilrettelegger for uorganisert aktivitet for en bred målgruppe.
- Det skal oppnevnes et nytt arbeidsutvalg som gis mandat til å vurdere kommunens framtidige svømmehallstruktur, for å avgjøre om det bør bygges ny svømmehall, primært 50 m, sekundært 25 m. Arbeidsutvalget skal vurdere muligheter for samlokalisering av skole/svømmehall/eventuelt andre aktuelle anlegg og hvilke av de eksisterende bassengene som bør beholdes i fremtidig struktur.
- Øke årlig støtte til de idrettslagseide anlegg som inngår i skolegårder.
- Delta i finansieringen av interkommunale anlegg/ landsdelsanlegg for særretter som har anleggsbehov som bør finansieres av flere kommuner og/eller hele landsdelen.

3. Tilrettelegge for gode og tilgjengelige kulturarenaer, idrettsanlegg og friluftsområder der hvor folk bor:

- Tilrettelegge skolene som viktige kultur- og nærmiljøanlegg. Bidra til godt samarbeid og faste avtaler mellom skole, kulturskole og det frivillige kulturliv, slik at skolens lokaler i størst mulig grad kommer til nytte også utenom skoletiden.
- Gjennom kommunens planarbeid, vil vi i størst mulig grad sikre og utvikle nærfriluftsområder. Ingen skal normalt ha lenger enn 500 m til nærmeste tursti. Innføring av markagrenser vil tas opp i forbindelse med kommuneplanens arealdel.
- Aktivt arbeide for sikring av friluftslivsområder.
- Drive aktivt informasjonsarbeid om Friluftslovens bestemmelser, blant annet om ulovlige stengsler.
- Vedlikeholde, tilrettelegge og markedsføre de eksisterende tilbudene.
- Videreutvikle kultur- og mosjonsløyper for flere steder i kommunen ved å gi støtte til eksisterende og nye venneforeninger. Dette krever økte ressurser.

4. Lage en analyse av hele kultur- og idrett- og friluftslivets behov for egnede arenaer/anlegg/områder, som skal fungere som grunnlag for kommunedelplan for kultur 2020–2023. Muligheter for samlokalisering av kulturarena/idrettsanlegg/skole og andre institusjoner vil få økt fokus fremover.

PROFESJONELLE KUNST- OG KULTUROPPLEVELSER

Kunst som skapes i dag kan ses på som ytringer som kommenterer tiden og samfunnet vi er en del av.

Kunstens frie rolle gir mulighet til å reflektere over vedtatte sannheter og kan gi oss et blikk på tilværelsen som får oss til å tenke i nye baner. Barn og unge som vokser opp i dag skal få presentert kunst- og kulturuttrykk som er skapt med utgangspunkt i samfunnet og tiden de selv er en del av. Samtidig skal vi ivareta og formidle historien om Arendal til alle deler av befolkningen, og gjennom dette skape stolthet over de som har bygd opp samfunnet vårt. Til sammen vil dette styrke stedsidentitet og tilhørighetsfølelse, og har stor betydning for den enkeltes trivsel og samfunnsdeltakelse.

KUNSTNERE

I følge *Norsk kulturindeks 2014* var det i 2013 totalt 79 kunstnere bosatt i Arendal kommune. Dette tilsvarer 1,8 kunstnere per tusen innbyggere, en kunstnertetthet som er rundt halvparten av landsgjennomsnittet. Kunstnertettheten i Arendal har hatt en framgang på 8,6 % siden 2011. Av de 79 kunstnerne i Arendal kommune var det 45 musikere eller komponister, 11 scenekunstnere, 21 visuelle kunstnere og 2 forfattere.

Aust-Agder fylkeskommune har satt som tiltak i *Strategisk plan for kunst og kulturformidling 2016–2019* at det vil bli gjennomført en kartlegging av hva som skal til for at kunstnere skal bosette seg i landsdelen, i samarbeid med utdannings- og forskningsmiljø i regionen. Dette vil kunne gi noen avklaringer på hvordan vi best mulig kan tilrettelegge for økt bosetting av kunstnere.

LEVENDE KUNST- OG KULTURMILJØER

Vår region har i dag solide kunst- og kulturarvs-institusjoner i Bomuldsfabriken kunsthall, Kuben, Kilden og Sørlandets kunstmuseum. Bomuldsfabriken kunsthalls nysatsning Kunstarena Torbjørnsbu gruver, vil bli en publikumsattraksjon når denne står ferdig våren 2017. Med prosjektet ønsker Bomuldsfabriken å etablere et nytt offentlig rom der publikum kan bevege seg i et kunst- og kulturlandskap. De ønsker å vise publikum hvordan eldre kultur- og industrihistorie kan kombineres med nye kunstneriske uttrykk, og på den måten være stedsdannende og gi en ny bevissthet om stedet, kunsten og kulturhistorien.

Arendal har et sterkt musikkmiljø, bestående av stadig flere musikere av nasjonalt og internasjonalt kaliber. Canal Street festivalen har vært og er en viktig faktor for å synliggjøre og stimulere det lokale musikklivet, i tillegg til å være en festival som har stor betydning for byens omdømme. Filmmiljøet i regionen er i ferd med å vokse seg sterkere og blir stadig mer profesjonelt, samtidig som det ser ut til å være en god underskog av talentfulle filmproduksjonsmiljøer på vei. Scenekunstmiljøet består av flere aktive grupper innenfor musikkteater, revy, dans og enkelte frittstående aktører. Flere større, årlige oppsetninger trekker et stort lokalt publikum til Arendal kulturhus og nivået heves stadig.

Litteraturmiljøet i Arendal har blitt mer synlig og det preges av nasjonalt anerkjente forfattere som enten bor i eller besøker byen jevnlig. Litterære arrangementer på biblioteket og andre steder i kommune er godt besøkt og bidrar til å øke interessen for litteratur.

ARRANGEMENTER

Arendal har høy arrangørkompetanse innenfor større idrettsbegivenheter, festivaler, Arendalsuka, Arendalskonferansen, konserter og kulturhus-arrangement. Det betyr at kommunen i samarbeid med andre aktuelle samarbeidspartnere har gode muligheter til å tiltrekke seg nye arrangement. Kulturarrangementer som tilbys i Arendal kulturhus, samt festivaler, idrettsbegivenheter og konserter er med på å synliggjøre byen som en kultur- og opplevelsesby.

BY- OG SENTRUMSUTVIKLING

Kultur spiller en viktig rolle i by- og sentrumsutvikling. I *Byplanstrategi 2023* trekkes viktigheten av et pulserende, levende og mangfoldig byliv frem. Kulturopplevelser og kunst i det offentlige rom kan bidra til å gjøre sentrum mer attraktivt og imøtekomende, i tillegg til at det gir fellesskapsopplevelser. Arendal er med i et treårig prosjekt, *Levende lokaler*, som er et stedsutviklingsprosjekt fra Norsk design- og arkitektursenter (DOGA). Hensikten er å fylle tomme lokaler i norske kommuner, og på den måten bekjempe og forebygge sentrumsdød. Kulturenheten deltar i prosjektgruppa og vil bidra med et tydelig fokus på kunstneres behov for lokaler og visningsarenaer, på kultur som næring og potensielle arbeidsplasser, og på kulturens kraft som møteplass og kreativ faktor i bykjernen.

Kapittel 4.4

UTFORDRINGER

- Det lave antall profesjonelle kunstnere bosatt i kommunen tyder på at kunstnere enten ikke har gode nok muligheter til å kunne bo og leve av sitt kunstneriske virke i Arendal, eller at de ikke opplever kommunen som et attraktiv bosted. Manglende øvings- og produksjonslokaler kan være en del av årsaken.
- Fra *Byplanstrategi 2023*: Manglende helårs attraksjoner og opplevelsestilbud for innbyggere og besøkende gir mindre attraktivitet og samvær.
- Kulturinstitusjonenes publikumsbesøk henger i noen grad sammen med transporttilbudet og flere steder opplever en nedgang i spesielt skolebesøk som følge av transportpriser.

TILTAK

1. Sikre gode rammevilkår for kunstnerne og kulturarbeidere

- Sørge for tilgang på produksjonslokaler til utøvende kunstnere innen flere sjangre for å gjøre kommunen mer attraktiv som bo- og arbeidssted. Prosjektet Levende lokaler har dette som en av sine målsettinger. Se også kap. 4.3.
- Bruke flest mulig kunstnere med lokal eller regional tilhørighet i Den kulturelle skolesekken og øvrige lokale produksjoner.
- Sørge for tett kontakt med det statlige og fylkeskommunale nivå for å sikre forutsigbare og gode rammevilkår for regionale og lokale institusjoner, organisasjoner og kunstnere.
- Etablere tilskuddsordning forbeholdt kunstproduksjon til det frie kunst- og kulturfeltet. Det bør gjennom dette stimuleres til samarbeid mellom profesjonelle krefter og semi-profesjonelle/amatørmiljøer.

2. Tilby kulturopplevelser av høy kvalitet

- Synliggjøre Bomuldsfabriken kunsthall og nysatsningen Kunstarena Torbjørnsbu gruver som kunstnerisk og kulturhistorisk attraksjon. Det skal legges vekt på å profilere disse tilbudene når kommunen arrangerer store seminarer og konferanser.
- Opprettholde støtte til regionale kompetanse-organisasjoner og kulturinstitusjoner. Det vil vurderes å øke støtten til de som Arendal er vertskommune for.
- Videreføre kulturhusmillionen, som både sikrer lokale aktører og det frie kulturfeltet tilgang til kulturhuset som visningsarena, og gir Arendal kulturhus et bredt program med lokal forankring.
- Bidra til å påvirke at skoler, barnehager og omsorgsinstitusjoner har gode og rimelige transportordninger til kulturtilbud. Ved spesielle begivenheter bør kulturenheten bidra med midler til transport for skoleelever.

3. Kultur skal ha en tydelig rolle i by- og stedsutviklingen

- Bidra til å følge opp anbefalte utviklingsgrep i *Byplanstrategi 2023*.
- Tilrettelegge for nye og stimulere eksisterende arrangement og begivenheter innen kultur og idrett i sentrumsnære områder, i samarbeid med krefter i kommunen og regionen.
- Frem mot byjubileumet i 2023 skal kunst og kultur i større grad sette preg på sentrum, og innbyggerne skal være aktive medskapere sammen med profesjonelle kunstnere. Det skal søkes eksterne prosjektmidler for å igangsette konkrete kunstprosjekter som gir innbyggerne mulighet til å sette spor etter seg i form av kunstneriske uttrykk.

KULTUR SOM KUNNSKAPSARENA

Hva er kunnskap? Det finnes flere former for kunnskap og veien til kunnskap er mangfoldig. Å lære og å skape henger sammen.

Kreativitet, fantasi og nysgjerrighet er gode veier til læring og nytenkning, både for barn og voksne. Deltakelse i kulturaktiviteter er en form for læring som kan og bør fungere som et supplement både i det ordinære utdanningstilbudet og i fritidstilbudet. Dette vil ha betydning både for den enkelte innbygger og for samfunnsutviklingen.

KUNNSKAP GJENNOM KULTUR

Kultur som kunnskapsarena betyr at vi ønsker å synliggjøre hvordan bibliotek, kulturskole, museum, arkiv, idrett, friluftsliv og deltakelse i organisasjons- og foreningsarbeid også kan være kilde til læring for innbyggerne. Å lære gjennom å bruke kroppen og sansene, enten det er å turne eller å spille fiolin, er en viktig form for kunnskap som vi alle trenger.

Kulturopplevelser gjennom egenaktivitet og som tilskuer gir oss mulighet til å sette det teoretiske, praktiske og følelsesmessige i sammenheng. Dette kan vi også kalle danning. Det betyr blant annet å være i stand til å forstå kunst og kulturelle uttrykk, og å kjenne den lokale og globale kulturarven for å føle tilhørighet. Ved kjenne sin plass i verden og historien gis det også grobunn for identitetsutvikling og sosial trygghet.

KREATIV LÆRING OG INNOVATIV TENKNING

Det er viktig at utdanningstilbudet til barn, unge og voksne også ivaretar den praktisk-estetiske dimensjonen. Kunst- og kulturopplevelser, friluftsliv, praktisk og fysisk aktivitet tilfører utdannelsen noe som ikke handler om måloppnåelse, og timetelling. Den nasjonale ordningen Den kulturelle skolesekken (DKS) har som hovedoppgave å tilføre skolen denne dimensjonen, og gir en rekke muligheter til å sette kreativ læring og innovativ tenkning på timeplanen. Kulturskolen og biblioteket kan også være gode leverandører av kompetanse på dette feltet.

Kulturskolens hovedanliggende er å utvikle og ivareta kunstnerisk og kulturell kompetanse. Til grunn ligger et helhetlig syn på mennesket og ideen om at alle mennesker har formsans og uttrykksbehov som kan utvikles gjennom opplæring. (Rammeplan for kulturskolen: Mangfold og fordypning, Norsk kulturskoleråd (2014)).

Kulturskolen er i gang med et nasjonalt rammeplanarbeid, som skal forankres på den enkelte skole med en lokal rammeplan. Kulturskolens tilbud skal ha høy kvalitet både faglig og pedagogisk. I framtida skal kulturskolen kunne tilby større fleksibilitet i organisering av sine tilbud samt gi tydeligere beskrivelser av mål, innhold og arbeidsmåter. Rammeplanen møter disse utfordringene.

LIVSLANG LÆRING

Livslang læring omhandler læring, kunnskap og kompetanse gjennom livets faser.

Det kunnskapsbaserte og digitaliserte samfunnet stiller nye krav og gir nye muligheter til kommunens innbyggere. Biblioteket har en unik posisjon som formidler av kunnskap, i tillegg til å fungere som sosial og kulturell møteplass.

Kulturminner og kulturarven vår er kunnskap som bidrar til utvikling av lokal identitet og innbyggernes opplevelse av tilhørighet. *Kommuneplan 2011–2021* presiserer at kulturminner og kulturarv skal være synlig og tilgjengelig, og bidra til at vår lokale historie blir gjort levende. Kuben og de lokale museene er viktige i dette arbeidet, sammen med kulturenheten selv, som også bidrar inn i formidlingsarbeidet. Arendal by- og regionhistorie er under utarbeidelse og planlegges utgitt i tre bind frem mot jubileumet i 2023.

Torbjørnsbu jerngruver har en nasjonal verneverdi som kulturminne knyttet til den historisk viktige norske jernproduksjonen.

Kuben er en del av Aust-Agder museum og arkiv, og eies av Aust-Agder fylkeskommune og alle kommunene i fylket. Arendal er vertskommune. Kuben forvalter en stor mengde med historisk materiale i form av arkiver, bøker og gjenstander, og mesteparten av det er knyttet til Aust-Agder og Arendal.

Kapittel 4.5

UTFORDRINGER

- Det er fortsatt en stor del av befolkningen som ikke tar del i den generelle digitale utviklingen. For å være aktuell må biblioteket kunne tilby relevante digitale medier, noe som er en økonomisk utfordring.
- Skolebibliotekstjenesten er ikke godt nok utviklet per i dag.
- De praktisk-estetiske fagene i grunnskolen svekkes både i form av mangel på kompetente faglærere og mangelen på vektlegging av fagene.
- Den kulturelle skolesekkens (DKS) tilbud er i for liten grad en integrert del av elevenes undervisnings-tilbud. Det er nødvendig å sikre eierskapsfølelse og engasjement fra ledelse, lærere og elever dersom skolene skal få fullt utbytte av ordningen.
- Kulturarvsinstitusjoner og lokalmuseer brukes i for liten grad som kunnskapsbanker. De oppleves også lite tilgjengelige for publikum.
- Kulturskolen er lite synlig som undervisningsinstitusjon og kulturformidler.

TILTAK

1. Bidra til kunnskapsformidling:

- Utarbeide strategisk plan for Arendal bibliotek 2017–2023. Biblioteket skal tilby samlinger og tjenester som er relevante for alle aldersgrupper i samfunnet, og være aktuell med tanke på utviklingen av digitale medier.
- Bedre tilgang til lokale kilder, blant annet ved å digitalisere lokalt materiale som aviser og lignende.
- Biblioteket skal tilby digital grunnopplæring for voksne/eldre.

2. Bidra til at kultur blir en relevant del av grunnskoleutdannelsen

- Utarbeide en skolebibliotekplan i samarbeid med grunnskole. Synliggjøre skolebibliotekenes potensiale som pedagogisk ressurs og verktøy med vekt på leseferdigheter, kritisk tenkning og informasjonssøking/kildekritikk.
- Samarbeide med skolesektoren om å sette de praktisk-estetiske fagene og kulturopplevelser i utdanningen på dagsorden. Dette skal blant annet gjøres ved å samarbeide om fagseminarer med dette som tema.
- Lokal DKS skal videreutvikles, og det skal gis bedre muligheter for at skolene kan delta i utforming av programmet.
- Utarbeide ny rammeplan for kulturskolen som sikrer nyutvikling samt synliggjør rollen som lokalt ressurscenter for kulturlivet.

3. Bidra til at kulturarven gjøres levende:

- Samarbeide med Aust-Agder museum og arkiv/ Kuben, lokalmuseene m. fl. og kulturformidlere, om å gi innbyggerne et variert og relevant tilbud. Det skal legges vekt på synliggjøring og tilgjengeliggjøring av de eksisterende tilbudene.
- Formidle Bratteklev skipsverft, som er en av de aller mest betydningsfulle og intakte historiske skipsverft i Norge. Verftet skal åpnes for publikum og skolebesøk fra 2018.
- Gjennom Kunstarena Torbjørnsbu gruver vil vi vise publikum og skoleklasser hvordan eldre kultur- og industrihistorie kan kombineres med nye kunstneriske uttrykk, og på den måten gi en ny bevissthet om stedet, kunsten og kulturhistorien.

Foto: Karl Ragnar Gjertsen.

HANDLINGSPROGRAM

FOR ANLEGG OG OMRÅDER - IDRETT OG FYSISK AKTIVITET*

Handlingsprogram idrettsanlegg 2017–2020 – kommunalt eide anlegg

Anleggssted	Anleggstype / beskrivelse	Kommentarer
Arendal gjestehavn	Svømmeanlegg	Det forutsettes ingen investeringsmidler fra kommunen
Arendal idrettspark	Lys rundløype 3,1 km	
Arendal og omegn kunstisbane	Rehabilitering – erstatte asfaltdekke med betong	
Asdal skole	Idrettshall / Asdallhallen	
Bjønnes stadion	Fotballstadion	
Byløypa	Turløype	Utrede og iverksette strekninger, særlig fra Barbu mot Langsævvannet
Bymarka	Turveier med og uten lys i tilknytning til ny E18	
Lunderød stadion	Rehabilitering friidrettsdelen	Møte i høringsperioden med Grimstad kommune, drøfte regionale og lokale behov innen friidrett og fotball
Nedenes skole	7 – bane kunstgress	
Nesheim	Turløype	Løypa fra Nesheim via Granestua til Katthøllen/Tveiten får turveistandard, lik turveiene for øvrig
Roligheten skole	Flere anlegg	Type anlegg avklares endelig 2016/2017 (grendehus/kulturlokaler, idrettshall, flere uteanlegg)
Stuenes skole	7 – bane kunstgress	
Sparebanken Sør Amfi	Klatrehall	Etableres i et samarbeid med Arendal- og Grimstad klatreklubb
Ukjent lokalisering	Tidsriktig svømmeanlegg	Bør vurdere samlokalisering med aktuelle kultur- og andre arenaer. Utredning skal igangsettes

Handlingsprogram idrettsanlegg 2017–2020 – idrettslagseide anlegg

Anleggssted	Anleggstype	Eier/søker
Ikke lokalisert	Landbasert seilsenter	Arendal seilforening
Moen	Skytebane og klubbhus	Ugland skytterlag, Arendal Jeger & Fisker Forening, Arendal pistolklubb, Dynamiske skyttere
Myra	Kunstgressbane 11' bane	Myra ungdoms- og idrettslag
Nedenes	Omlegging av Nedenes gressbane til kunstgress	Øyestad IF Alliance, fotball

* Les mer om handlingsprogram og prioritering av anlegg og områder på s. 4. (Handlingsprogrammet er nå satt opp i alfabetisk rekkefølge.)

Kapittel 5

RESULTATVURDERING

FOR ANLEGG OG OMRÅDER - IDRETT OG FYSISK AKTIVITET

Status kommunale anlegg
– oppfølging forrige plan

* Nye Veier er tilskrevet om at det må tas hensyn til eks. turvei med lys ved planlegging av 4-felts vei fra Arendal til Grimstad.

	Kommunale anlegg	Beskrivelse	Status
1	Stuenes stadion	Ombygging fra naturgress til kunstgress	Gjennomført
2	Stuenes stadion	Bygging av delanlegg friidrett	Gjennomført
3	Sparebanken Sør Amfi	Sosialt rom, dvs godkjent for spillemidler	Gjennomført
4	Skatehall	Gjennomført sammen med Pollen P-hus	Gjennomført
5	Asdalhallen	Heller ikke med i kommunens vedtatte handlingsprogram for 2016-2019	Ikke realisert
6	Turløype 2,4 km m/lys Saltrød-Enghaven	Planlegges gjennomført i forbindelse med ny E-18	Ikke realisert
7	Svømmebasseng Stuenes skole	Høye kostnader ny Stuenes skole, basseng ble tatt bort	Ikke realisert
8	Turløype – rundløype 3,2 km Arendal idrettspark	Bygges i forbindelse med utvidelse av Sam Eyde videregående skole	Er under gjennomføring
9	Rulleskiløype m/lys – rundløype 2,1 km Arendal idrettspark	Bygges i forbindelse med utvidelse av Sam Eyde videregående skole	Er under gjennomføring
10	Skileikanlegg med mindre hoppbakke Arendal idrettspark		Ikke realisert
11	Nærturløype vannbassenget Breidablikk - Eydehavn		Gjennomført
12	Turløype m/lys Harebakken-Myra	Om denne blir realisert avhenger av om broa over E18 blir stående når ny E18 bygges.	Ikke realisert
13	Fotballbane Nedenes skole	Ombygging av grusbane til kunstgressbane 7' bane	Ikke realisert
14	Asdal lysløye	Omlegging ved skolen samt forlengelse*	Ikke realisert
15	Fotballbane Moltemyr skole	Ombygging fra grusbane til kunstgressbane, 7' bane	Gjennomført
16	Kunstgressbane Arendal idrettspark	Rehabilitering av kunstgress på oppvarmet kunstgressbane	Gjennomført
17	Arendal og omegn kunstisbane	Rehabilitering – omlegging fra asfalt til betong	Ikke realisert

Kapittel 6

	Anleggstype	Eier	Beskrivelse	Status
1	Klubbhus	Østre Tromøy Trim &IK	Nytt klubbhus ved kunstgressbanen	Er under gjennomføring
2	Ugland Skytebane	Fire lag samarbeider om et felles skyteanlegg: Ugland skytterlag, Arendal Jeger- og fiskeforening, Arendal Pistolklubb og Arendal dynamiske sportskyttere	Aktuelt areal er avsatt i kommuneplanens arealdel 2013-2023	Ikke realisert
3	Klubbhus	Rygene IL	Renovering av klubbhuset	Gjennomført
4	Kunstgressbane Vatnebu – 7-bane	Flosta IL	Omlegging av grusbane til kunstgressbane	Gjennomført
5	Klubbhus	Flosta IL	Nytt klubbhus ved banen	Gjennomført
6	Kunstgressbane 7-bane	Hisøy IL	Ny kunstgressbane ved skolen	Gjennomført
7	Landbasert seilsenter	Arendal seilforening	Aktuelt areal ikke funnet	Ikke realisert
8	Kunstgressbane 7-bane	IL Sørfjell	Ny kunstgressbane ved gressbanen på Eydehavn	Ikke realisert

*Status idrettslagseide anlegg
– oppfølging forrige plan*

*Status langsiktig del
– oppfølging forrige plan*

	Lagseide anlegg	Beskrivelse	Status
1	Ishall	Ingen nye initiativ	Ikke realisert
2	Overbygg Arendal og omegn kunstisbane	Overbygg med nødvendige fasiliteter – ingen nye initiativ	Ikke realisert
3	Idrettshall Tromøy	Gjennomføres sannsynligvis som en del av skoleutbyggingen	Er under planlegging
4	Klatrehall	Prosesser er i gang på initiativ fra Arendal og Grimstad klatreklubb	
5	Campus Grimstad (landsdelsanlegg friidrett)	Arendal kommune har bevilget kr 4.5 mill. og skal bidra med kr. 60.000 pr år til driften, mot at friidretten i Arendal får trenings- og stevnetid og at Grimstad skal bidra med kr. 60.000.- for deres bruk av anlegg i Arendal	Realiseres 2016/2017
6	Hall for ulike kampsporter	Ingen nye initiativ	
7	Svømmeanlegg	Drøftes, men ingen konkrete forslag foreløpig	
8	Aktivitetsflate/fotballbane grenseområde Arendal-Grimstad	Behov på Engene/Birketveit, evt i samarbeid med Grimstad, men foreløpig ingen reelle initiativ	
9	Arendal idrettspark – overbygg oppvarmet kunstgressbane	Ingen reelle initiativ	

**ARENDAL
KOMMUNE**

Arendal kommune

Sam Eydes plass 1, 4800 Arendal

Postboks 123, 4891 Grimstad

Telefon: 37 01 30 00

E-post: postmottak@arendal.kommune.no

www.arendal.kommune.no

Foto: Liv Øvland.